

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate 11(1) (2021)

ISSN 2657-8549

DOI 10.24917/26578549.11.1.6

Jan Witkowski

ORCID ID 0000-0001-8372-9494

Spółeczna Akademia Nauk w Łodzi – Filia w Krakowie

Dowodzenie w środowisku wielonarodowym – na przykładzie plutonu policji wojskowej Sił Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielenia Wojsk na Wzgórzach Golan

Wstęp

Problematyka udziału polskich żołnierzy w misjach zagranicznych jest stosunkowo dobrze opisana. Szerokim zainteresowaniem cieszą się publikacje związane z działaniami Wojsk Specjalnych. Nazwy takie jak GROM, FORMOZA czy komandosi wzbudzają ekscytację i zainteresowanie czytelników, dziennikarzy oraz badaczy¹.

Jednakże misje i operacje wojskowe NATO czy też te prowadzone pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych to nie tylko emocjonujące, ekscytujące lub niebezpieczne operacje specjalne, lecz w dużej mierze także mrówcza praca logistyków, sztabów oraz żołnierzy formacji takich jak Żandarmeria Wojskowa. We wszystkich wielonarodowych operacjach i misjach wojskowych w różnych rejonach świata zawsze funkcjonował żołnierz lub pododdział (dział, wydział, sekcja, posterunek – nazewnictwo różni się w zależności od przyjętych struktur, zasad, zadań lub organizacji) policji wojskowej, zwykle mający na celu wsparcie dowódcy w kształtowaniu dyscypliny wojskowej oraz neutralizowanie i wykrywanie niepożądanych lub przestępczych zachowań żołnierzy oraz pracowników wojska².

¹ Jako jeden z przykładów można podać publikacje dziennikarki portalu Onet, Edyty Żemły. Zob. <https://wiadomosci.onet.pl/autorzy/edyta-zemla>, [dostęp: 13.04.2021].

² Teza ta opiera się na doświadczeniu zawodowym autora oraz analizie podawanych publicznie struktur Polskich Kontyngentów Wojskowych i operacji międzynarodowych, takich jak: PKW Irak, PKW Syria, PKW Liban, PKW Afganistan, PKW Kosowo, UNDOF, UNIFIL i innych.

Choć rola, zadania i historia polskiej Żandarmerii Wojskowej zostały opisane w wielu publikacjach, między innymi gen. dyw. prof. dr. hab. Bogusława Packa³, byłego Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, to trudno znaleźć publikacje dotyczące wielonarodowych struktur policji wojskowych.

Na pierwszy rzut oka wydawać by się mogło, że rola i zadania tychże policji wojskowych tożsame będą z ich narodowymi odpowiednikami, jednakże tak nie jest. Rejon misji, specyfika pełnienia służby, uwarunkowania prawne i kulturowe, jak również okres prowadzonych operacji wojskowych powodują, że każda z wielonarodowych struktur policji wojskowych cechuje się dużą dozą indywidualności oraz niepowtarzalności.

Niniejszy artykuł skupia się na dowodzeniu i wpływie otoczenia na pododdział policji wojskowej sił ONZ na Wzgórzach Golan. Należy podkreślić, że dane, systemy dowodzenia i zarządzania oraz wszelkie inne wskaźniki zawarte w pracy odnoszą się do roku 2006, chyba że wskazano inaczej.

UNDOF i Polski Kontyngent Wojskowy w Syrii

Powstanie UNDOF

United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF), czyli Siły Narodów Zjednoczonych ds. nadzoru rozdzielania wojsk na Wzgórzach Golan. Misja ta powstała w wyniku mediacji podjętych przez Stany Zjednoczone pomiędzy Izraelem a Syrią w czasie wojny prowadzonej przez siły egipskie i syryjskie przeciwko Izraelowi w latach 1973–1974. Początkowo Rada Bezpieczeństwa ONZ podjęła decyzję o powstaniu i rozmieszczeniu sił pokojowych UNEF II (Drugie Doraźne Siły Pokojowe ONZ), które miały na celu powstrzymać trwający konflikt zbrojny. Doprowadziło to do niejednoznacznego osiągnięcia, ponieważ walki pomiędzy Egiptem a Izraelem ustały, natomiast pomiędzy Syrią a Izraelem konflikt toczył się dalej. 31 maja 1974 roku, dzięki działaniom Stanów Zjednoczonych, doszło do porozumienia, na mocy którego utworzono dwie strefy rozdzielające wojska izraelskie oraz syryjskie. W tym samym dniu Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 350, która to ustanowiła misję UNDOF. Siły Narodów Zjednoczonych ds. nadzoru rozdzielania wojsk na Wzgórzach Golan sprawują swój mandat nieprzerwanie od momentu powstania w roku 1974, a do ich głównych zadań należy utrzymywanie zawieszenia broni pomiędzy siłami Izraela i Syrii, nadzorowanie rozdzielania sił oraz nadzór nad strefami ograniczenia użycia sił zbrojnych wymienionymi w porozumieniu z maja 1974 roku⁴.

W roku 2006 dowódcą sił UNDOF (Force Commander, FC) był generał Bala Nanda Sharma (Nepal), natomiast Szefem Sztabu UNDOF (Chief of Staff, COS) – pułkownik Andreas Stupka (Austria).

³ Prof. dr hab. Bogusław Pacek generał dywizji (w stanie spoczynku), <https://orient.uj.edu.pl/instytut/struktura/kawip/pacek>, [dostęp: 1.02.2021].

⁴ UNDOF. *Siły Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielania Wojsk na Wzgórzach Golan*, http://www.unic.un.org.pl/misje_pokojowe/undof.php, [dostęp: 21.12.2020].

Polski Kontyngent Wojskowy w Syrii

Udział polskich żołnierzy, a właściwie Polskiego Kontyngentu Wojskowego, na Wzgórzach Golan rozpoczął się w roku 1974. Na mocy rezolucji nr 350 z dnia 31 maja 1974 r. Rady Bezpieczeństwa ONZ⁵ 3 czerwca 1974 roku grupa logistyczna złożona z 92 żołnierzy, wydzielona z II United Nations Emergency Force (UNEF II), dowodzona przez mjr. Nowaka, stała się częścią UNDOF. Po pięciu latach służby siły UNEF II zostały rozwiązane i dla polskich żołnierzy służących w ramach UNDOF przyjęto nazwę Polish Logistical Contingent (Polski Kontyngent Logistyczny, POLLOG). Początkowo POLLOG liczył 154 żołnierzy, a do jego głównych zadań należało transportowanie wody, żywności oraz wyposażenia, a także prace inżynieryjno-saperskie, w tym rozminowywanie i budowa fortyfikacji⁶. W strukturze POLLOG funkcjonowało również laboratorium sanitarno-epidemiologiczne⁷. W roku 1993 POLLOG zakończył swój udział w misji UNDOF, ale nie był to koniec udziału polskich żołnierzy w tej misji. W tym samym roku w rejon misji skierowano tzw. Polski Batalion Piechoty (Polish Infantry Battalion, POLLBAT), który przejął posterunki w rejonie *Area of Separation* (AOS)⁸ od sił fińskich. Od tego czasu polscy żołnierze zajmowali 14 pozycji i 9 posterunków, gdzie obserwowali i zgłaszali naruszenia porozumienia zawieszenia broni pomiędzy Syrią a Izraelem. POLLBAT był odpowiedzialny za południową strefę AOS, długą na około 50 km i szeroką na około 9 km. Do codziennych zadań żołnierzy należało między innymi rozminowywanie i patrolowanie rejonu odpowiedzialności. Od początku powstania misji do roku 2006 rotacja (wymiana) polskich żołnierzy odbywała się co 12 miesięcy, a w ramach UNDOF służyło około 7100 żołnierzy⁹. Trzeba podkreślić, że Polski Kontyngent Wojskowy w Syrii jako samodzielna jednostka funkcjonował w strukturach UNDOF od 1979 roku¹⁰. Od września 2005 do września 2006 roku dowódcą XXIV zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Syrii był ppłk Zbigniew Paduch¹¹.

⁵ *Siły Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielenia Wojsk na Wzgórzach Golan*, <https://www.wojsko-polskie.pl/undof/>, [dostęp: 21.12.2020].

⁶ P. Szyller, *32 Years Polish Military Contingent on the Golan*, „Golan – The UNDOF Journal” 2006, No. 106, s. 16.

⁷ *Ibidem*.

⁸ M. Lubell, *Explainer: What is the Significance of the Golan Heights*, <https://www.reuters.com/article/us-usa-israel-golanheights-explaineridUSKCN1R22IR>, [dostęp: 21.12.2020]. Rejon separacji (rozgraniczenia) – obszar liczący około 400 km kw., nazywany również strefą zdemilitaryzowaną, gdzie zabronione jest umiejscawianie sił wojskowych zarówno syryjskich, jak i izraelskich.

⁹ P. Szyller, *32 Years Polish Military Contingent...*, op. cit., s. 16.

¹⁰ P. Hudyma, *Udział wojsk polskich w misjach zagranicznych o charakterze pokojowym i stabilizacyjnym, w latach 1953–2008*, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/2645/1/praca_dr.pdf, [dostęp: 1.09.2020], s. 43.

¹¹ *Rotacja kolejnej zmiany PKW UNDOF w Syrii*, <http://archiwum2013.mon.gov.pl/pl/arttykul/1041.html>, [dostęp: 21.12.2020]. Z treści publikacji wynika, że ppłk Paduch powinien być dowódcą PKW do marca 2006 roku. Faktycznie był nim do września tego roku.

Należy nadmienić, że żołnierze Żandarmerii Wojskowej od początku powstania misji byli jej członkami, zarówno w ramach UNEF II, jak i UNDOF¹².

Force Provost Marshal i UNDOF Military Police¹³

Force Provost Marshal

W wielonarodowych strukturach wojsk zwykle funkcjonuje stanowisko Force Provost Marshal (FPM)¹⁴. Zgodnie z przyjętym zwyczajem jest to oficer przewodzący grupą żołnierzy Military Police (MP) i jednocześnie powinien być to najwyższy rangą i stanowiskiem żołnierz MP, kształtujący politykę bezpieczeństwa wewnętrznego sił własnych¹⁵ (nie mylić z tzw. *force protection*¹⁶, czyli zapewnieniem bezpieczeństwa sił własnych przed działaniami przeciwnika i/lub zagrożeniem terrorystycznym). Należy zaznaczyć, że polskie realia wojskowe czasem zmieniają funkcję Force Provost Marshal, czego przykładem jest trzecia zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku w roku 2004 – wówczas w strukturze MNDC-S¹⁷ poza stanowiskami Force Provost Marshal i Provost Marshal Office¹⁸ utworzono niezależną wielonarodową kompanię policji wojskowej (Multinational Military Police Company) oraz stanowisko doradcy dowódcy dywizji do spraw Żandarmerii Wojskowej. Te trzy elementy MP i ŻW funkcjonowały obok siebie, podlegając bezpośrednio dowódcy dywizji, bez wyraźnego wskazania przełożenia.

W strukturach UNDOF Provost Marshal podlegał dowódcy UNDOF. W tym miejscu należy zaznaczyć, że mimo umiejscowienia w łańcuchu dowodzenia na równi z szefami pionów funkcjonalnych UNDOF¹⁹, takimi jak Chief of Operations (COO, Szef

¹² P. Hudyma, *Udział wojsk polskich w misjach zagranicznych...*, op. cit., s. 39, 44.

¹³ Na potrzeby niniejszego artykułu autor dokonał rozróżnienia polskich i międzynarodowych sił policji wojskowych, używając terminów Żandarmeria Wojskowa (wyłącznie siły polskie) i Military Police (struktura wielonarodowa i/lub żołnierze państw obcych).

¹⁴ Doświadczenie własne autora na podstawie udziału w strukturach UNDOF oraz MNDC-S Iraq.

¹⁵ Doświadczenie własne autora oraz <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/provost-marshall>, [dostęp: 13.04.2021].

¹⁶ A. Gale, W. Pickering, *Force Protection*, <http://www.journal.forces.gc.ca/vo8/no2/pick-eng.asp>, [dostęp: 13.04.2021].

¹⁷ Multinational Division Central – South, Wielonarodowa Dywizja Centrum Południe w Iraku.

¹⁸ PMO stanowili żołnierze bezpośrednio podlegli pod FPM.

¹⁹ Stanowiska szefów i żołnierzy poszczególnych komórek organizacyjnych dowództwa UNDOF były przypisane do poszczególnych państw wystawiających kontyngenty wojskowe w ramach UNDOF. Tak samo podzielono obszar działania UNDOF, przypisując konkretne rejonu poszczególnym kontyngentom wojskowym – doświadczenie własne autora. Obecnie wydaje się niemożliwe dotarcie w Polsce do dokumentów źródłowych ustanawiających podstawy prawne przypisania stanowisk do kontyngentów narodowych oraz podziału obszarów działania.

Operacyjny) czy dowódcy kontyngentów narodowych, jako jedyny nie był on oficerem starszym, a stopień etatowy zaszerogowano do stopnia kapitana. Pozostali szefowie oraz dowódcy kontyngentów podlegli bezpośrednio dowódcy UNDOF byli zaszerogowani do stopnia etatowego podpułkownika. Wyjątkiem był Szef Sztabu UNDOF, który często wykonywał obowiązki dowódcy. To stanowisko przypisano do stopnia etatowego pułkownika.

W siłach UNDOF funkcję Force Provost Marshal pełniono w systemie trzymiennym. Do czasu wycofania kontyngentu kanadyjskiego w marcu 2006 roku wyglądało to w następujący sposób: oficer kanadyjski pełnił obowiązki FPM przez pół roku, przez ten sam okres jego zastępcą, czyli Deputy Force Provost Marshal (DFPM), był oficer Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (SZRP). Po pół roku oficer kanadyjski luzował stanowisko, obowiązki FPM przejmował oficer polski, a jego zastępcą powinien zostać oficer austriacki, co jednak zostało zaburzone wycofaniem wojsk kanadyjskich, które zastąpiono kontyngentem indyjskim. W roku 2006 stanowiska FPM i DFPM były obsadzone w sposób wykazany w tabeli 1.

Tabela 1. Wykaz oficerów pełniących funkcje FPM i DFPM w misji UNDOF w roku 2006²⁰

Rok 2006			
Lp.	Okres	Stanowisko	Stopień, imię i nazwisko (narodowość)
1.	styczeń – marzec	Force Provost Marshal	kpt. Renee Point (Kanada)
2.	styczeń – marzec	Deputy FPM	kpt. Jan Witkowski (Polska)
3.	marzec – wrzesień	Force Provost Marshal	kpt. Jan Witkowski (Polska)
4.	marzec – wrzesień	Deputy FPM	mjr Amit Mathur (Indie)
5.	wrzesień – grudzień	Force Provost Marshal	mjr Amit Mathur (Indie) ²¹
6.	wrzesień – grudzień	Deputy FPM	oficer austriacki ²²

Źródło: opracowanie własne.

²⁰ Daty pełnienia obowiązków zązębiają się z uwagi na różny czas przybycia oficerów w rejon misji oraz okresy współpracy pomiędzy oficerami bez formalnego przejęcia obowiązków.

²¹ Oficer indyjski pełnił obowiązki FPM do marca 2007 roku – informacje uzyskano bezpośrednio od oficera.

²² Zgodnie z przyjętą rotacją stanowisk oficer powinien pełnić funkcję do marca 2007 roku. W czasie pracy nad artykułem autorowi nie udało się potwierdzić nazwiska oficera austriackiego, prawdopodobnie był to kpt. Rudolf Reinprecht, ale wymaga to dodatkowego sprawdzenia wśród żołnierzy austriackich pełniących służbę w UNDOF w owym czasie lub w dokumentach źródłowych, których niestety brakuje.

Zdjęcie 1. Przekazanie obowiązków FPM pomiędzy kpt. Janem Witkowskim a kpt. Renee Point (Kanada) w marcu 2006 roku

Źródło: archiwum własne²³.

UNDOF Military Police

Rola i zadania UNDOF Military Police (UNDOF MP) zostały opisane w dokumentach wewnętrznych UNDOF, a głównym z nich był UNDOF Military Police SOP²⁴. Do głównych zadań UNDOF Military Police należało:

- monitorowanie przestrzegania wewnętrznych przepisów i procedur UNDOF,
- prowadzenie dochodzeń w oparciu o przepisy i procedury UNDOF,
- kontrola ruchu drogowego w oparciu o przepisy UNDOF,
- kontrola ruchu²⁵ przez tymczasowe przejście graniczne pomiędzy strefą kontrolowaną przez wojska izraelskie i wojska syryjskie,

²³ To i wszystkie pozostałe zdjęcia zostały wykonane przez autora lub żołnierzy UNDOF w roku 2006 i przekazane autorowi do dowolnego wykorzystania. Ustalenie konkretnych autorów zdjęć wydaje się obecnie niemożliwe. Na wszystkich zdjęciach twarze żołnierzy, członków sił ONZ i innych zostały zamazane, z wyjątkiem osób sprawujących funkcje publicznie znane, które zostały ujawnione na przykład w czasopiśmie „Golan – The UNDOF Journal” już w roku 2006. W owym czasie w UNDOF praktykowano zasadę podawania do publicznej wiadomości wizerunków i podstawowych danych (wraz z biogramem) osób obejmujących ważniejsze stanowiska dowódcze.

²⁴ Standard Operating Procedure (SOP) – standardowe procedury operacyjne; autorowi nie udało się odnaleźć dokumentów normatywnych UNDOF dotyczących Military Police z tamtego okresu. Opis zadań wynika z własnego doświadczenia autora.

²⁵ Tzw. przejście graniczne było posterunkiem kontrolnym z założenia sprawdzającym ruch wojsk własnych UNDOF w najwęższym miejscu AOS w pobliżu miejscowości Quneitra.

- przygotowywanie i przedstawianie raportów z prowadzonych działań dowódcy i/lub szefowi sztabu UNDOF.

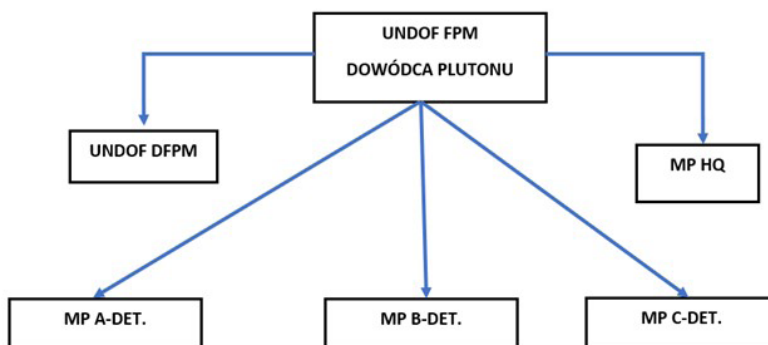
Należy ponadto wskazać, co nie wchodziło w kompetencje żołnierzy UNDOF Military Police, a mianowicie – nie byli oni uprawnieni do prowadzenia dochodzeń i śledztw wobec żołnierzy i pracowników UNDOF na podstawie prawa kraju pochodzenia personelu oraz prawa miejscowego w miejscu pełnienia służby.

UNDOF MP zorganizowano w strukturę rozbudowanego plutonu, Military Police Platoon (MP Pl), którego dowódca był jednocześnie UNDOF FPM. W skład plutonu wchodziły następujące działy:

1. Military Police Headquarters (MP HQ) – zlokalizowany w Camp Faouar²⁶,
2. Military Police Alpha Detachment (MP A-Det.) – zlokalizowany w Camp Ziouani,
3. Military Police Bravo Detachment (MP B-Det.) – zlokalizowany w Camp Faouar,
4. Military Police Charlie Detachment (MP C-Det.) – zlokalizowany w rejonie tymczasowego przejścia granicznego pomiędzy wojskami Izraela i Syrii w pobliżu miejscowości Quneitra, w największym miejscu AOS.

Struktura dowodzenia kształtowała się w sposób przedstawiony na rysunku 1.

Rysunek 1. Struktura dowodzenia UNDOF MP

Źródło: opracowanie własne.

Co jakiś czas tymczasową granicę przekraczały inne osoby, a jednym z najsłynniejszych wydarzeń tym obszarze jest tzw. *apple crossing*. O tym wydarzeniu można poczytać między innymi w: S. Winer, *Israel to Renew Apple Exports to Syria*, <https://www.timesofisrael.com/israel-to-renew-apple-exports-to-syria/>, [dostęp: 21.12.2020] oraz: E. Ashkenazi, *Israeli Trucks Cross Into Syria in Annual Apple Invasion*, <https://www.haaretz.com/1.5052454>, [dostęp: 13.04.2021].

²⁶ W roku 2006 UNDOF miał dwie główne bazy, tzw. *camps*. Jeden *camp* był zlokalizowany po stronie syryjskiej (*Bravo side*), tj. *Camp Faouar*, a drugi – po stronie izraelskiej (*Alpha side*), tj. *Camp Ziouani*.

W strukturze dowodzenia UNDOF MP centralną funkcję sprawował dowódca plutonu. Podlegali mu bezpośrednio dowódcy posterunków (A-, B-, C-Det.) oraz DFPM (DFPM nie był przełożonym żadnych żołnierzy MP, natomiast FPM mógł zlecać mu nadzorowanie prac poszczególnych żołnierzy lub dowodzenie wskazaną pracą). FPM kierował pracą MP HQ, jednakże w HQ występowało stanowisko Sergeant Major – był nim najstarszy (z racji pełnionego stanowiska) podoficer w plutonie, który sprawował władzę dyscyplinującą²⁷ wobec pozostałych podoficerów i szeregowych plutonu. W skład MP HQ wchodził również podoficerowie do spraw dochodzeniowych i administracyjnych.

Zdjęcie 2. Posterunek UNDOF MP

Źródło: archiwum własne.

²⁷ Sergeant Major w strukturze UNDOF MP Pl z racji uwarunkowań międzynarodowych nie mógł sprawować władzy *stricte* dyscyplinarnej (ta prerogatywa należała wyłącznie do kontyngentów narodowych), a zatem pełnił funkcję wspomagającą FPM w kształtowaniu dyscypliny i szkoleniu żołnierzy MP Pl. Na podstawie rozmów autora z oficerami kanadyjskimi można wywnioskować, że stanowisko to zostało wprowadzone na wzór wojsk kanadyjskich i amerykańskich. Do czasu wycofania kontyngentu kanadyjskiego zawsze sprawował je podoficer z tego kraju. Można się spotkać z twierdzeniem, że w Polsce jako odpowiednika Sergeant Majora traktuje się pomocnika dowódcy (dowódcy jednostki wojskowej lub pododdziału i oddziału) do spraw podoficerów. Stanowiska te jednak nie są tożsame.

Zdjęcie 3. Zbiórka MP PI w Camp Fauoar. Stoją od prawej: FPM Jan Witkowski, Sergeant Major, DFPM Armit Mathur. Po lewej stronie żołnierze plutonu

Źródło: archiwum własne.

Zdjęcie 4. UNDOF FPM kpt. Jan Witkowski oraz dowódca japońskiej MP kpt. Hideyuki Irie w gabinecie FPM

Źródło: archiwum własne.

Wewnątrz struktury MP Pl również przyjęto podział stanowisk na podstawie parytetu narodowego. W omawianym okresie dowódcą A-Det. był podoficer austriacki, dowódcą B-Det. podoficer indyjski (wcześniej kanadyjski), a dowódcą C-Det. podoficer polski. Ponadto w każdym posterunku służbę pełnili podoficerowie z każdego kraju biorącego udział w misji²⁸, tj. Austriacy, Polacy, Hindusi (a wcześniej Kanadyjczycy) i Słowacy²⁹. Wyjątkiem byli Japończycy, którzy w strukturach własnego kontyngentu mieli sekcję MP, lecz nie partycypowali w obsadzie MP Pl. Również w MP HQ obowiązywał podział stanowisk ze względu na narodowość, a w jego skład wchodził podoficerowie z Indii (wcześniej – Kanady) i Austrii.

Zależności kulturowo-organizacyjne oraz współdziałanie UNDOF MP

UNDOF MP stanowił wielonarodową strukturę o skomplikowanej sieci zależności formalnych. FPM pod względem operacyjnym podlegał dowódcy UNDOF i COS UNDOF, natomiast pod względem dyscyplinarnym dowódcy kontyngentu narodowego. Podobna sytuacja dotyczyła każdego żołnierza MP Pl. W pierwszej kolejności żołnierze podlegali dowódcy posterunku, następnie FPM, a do tego wkraczał wspomniany już wcześniej Sergeant Major ze swoją funkcją dyscyplinującą, natomiast władzę dyscyplinarną sprawowali dowódcy narodowych kontyngentów wojskowych. Należy zaznaczyć, że stwierdzenie przewinienia żołnierza nie było zbyt łatwe, ponieważ przełożony jednej narodowości nie znał przecież regulaminów i instrukcji Sił Zbrojnych innego państwa. Ponadto FPM, pomimo tego, że był przełożonym danego żołnierza, nie uczestniczył w postępowaniu dyscyplinarnym toczonym w kontyngencie narodowym. W razie naruszenia przepisów wewnętrznych UNDOF postępowanie toczyło się poprzez UNDOF MP, a zgromadzony materiał przedstawiano poprzez COS dowódcy kontyngentu narodowego w celu podjęcia przez niego odpowiednich działań przewidzianych w prawie narodowym.

UNDOF MP nie był jedyną strukturą MP w ramach UNDOF. Część kontyngentów narodowych utrzymywała stanowiska tzw. *regimental military police* (skrótowo nazywany *regimental*)³⁰, a dokładnie rzecz biorąc, stanowiska żołnierzy policji wojskowych. W Polskim Kontyngencie Wojskowym było to stanowisko przewidziane dla podoficera ŻW, a w japońskim – dla oficera (kapitan) i podoficera (sierżant) MP. Istotne jest to, że pozostałe kontyngenty narodowe kwestie MP i prowadzonych dochodzeń rozwiązały w inny sposób, tj. obowiązki narodowych policji wojskowych przydzielono wybranym żołnierzom UNDOF MP. W tym przypadku musieli oni realizować zadania zlecane nie przez przełożonych w postaci dowódcy posterunku lub FPM, lecz przez dowódcę narodowego kontyngentu, który nie był ich przełożonym w strukturze UNDOF.

²⁸ A ściślej – z krajów, które wystawiały kontyngenty wojskowe.

²⁹ Kontyngent słowacki był stosunkowo nieduży (wzmocniona kompania) i został podporządkowany operacyjnie pod dowódcę batalionu austriackiego. Mimo wystawienia kontyngentu wojskowego Słowacja nie przedstawiała własnego oficera na stanowisko FPM.

³⁰ Była to nieformalna nazwa narodowych struktur policji wojskowych.

Zgromadzenie osób o tak wielu narodowościach w stosunkowo małej strukturze plutonu doprowadzało do mniej lub bardziej poważnych nieporozumień na tle kulturowym. Jako przykład można podać międzynarodowe literowanie w fonicznych łącznościach radiowych, gdzie literę I literuje się jako INDIA³¹, co wzbudzało sprzeciw żołnierzy indyjskich. Ostatecznie pozostano przy przyjętym międzynarodowym systemie. Kolejnym przykładem konfliktu uwarunkowanego kulturowo były znaki akceptacji i negacji poprzez ruchy głowy stosowane przez żołnierzy indyjskich. Skinienie głową wśród Hindusów było oznaką zaprzeczenia i negacji, natomiast kilkukrotne kiwanie w lewo i w prawo – oznaką akceptacji i zgody, a zatem odwrotnie niż w kulturze polskiej³².

Należy zaznaczyć, że żołnierze UNDOF MP w ramach wykonywania swoich obowiązków współpracowali i współdziałali z wieloma podmiotami operującymi na obszarze działania UNDOF, i to nie tylko w AOS, lecz także na terytorium Syrii i Izraela, a nawet Libanu³³. Do organizacji tych należały między innymi wojska syryjskie i izraelskie oraz ich oficerowie łącznikowi i policje obu krajów.

Dowodzenie i kierowanie

System stawiania i rozliczania zadań

W UNDOF w 2006 roku funkcjonował potrójny system przekazywania zadań. Pierwszy, najbardziej rozpowszechniony, to ustne przekazywanie informacji przez przełożonych. Stosowany był codziennie, między innymi w czasie porannej odprawy informacyjnej (tzw. *morning brief*)³⁴. W czasie tej odprawy szefowie komórek organizacyjnych UNDOF raportowali również realizację najważniejszych zadań. Kolejnym sposobem przekazywania zadań była forma elektroniczna w postaci poczty elektronicznej przesyłanej odpowiednim adresatom. Trzeci sposób to z kolei papierowe egzemplarze wytycznych bądź rozkazów, dystrybuowane do każdej wymienionej w dokumencie komórki organizacyjnej; był on stosowany najrzadziej i dotyczył dokumentów najwyższego szczebla, w szczególności spraw w istotny sposób wpływających na funkcjonowanie UNDOF. Rozliczanie zadań odbywało się analogicznie jak ich stawianie, chyba że stawiający zadania określił inny sposób raportowania wykonawstwa.

³¹ *Wojskowy alfabet A for Alfa*, <https://www.znam-angielski.com/alfabet-a-for-alfa.html>, [dostęp: 21.12.2020].

³² K. Płuska, *Komunikacja niewerbalna. Mimika, gesty, dystans, postawy...*, <https://www.katarzynapluska.pl/komunikacja-niewerbalna-mimika-gesty-dystans-postawy/>, [dostęp: 21.12.2020].

³³ Przykładem tego są konwoje sprzętu lub ludzi pomiędzy jednostkami UN (ONZ), tj. UNDOF i UNIFIL, oraz współpraca z polskim prokuratorem wojskowym obsługującym PKW Liban i PKW Syria.

³⁴ Odprawa poranna odbywała się codziennie w dni robocze i była podstawową formą komunikacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi UNDOF.

System stawiania i rozliczania zadań UNDOF Military Police funkcjonował w podobny sposób jak całe siły UNDOF. Podstawowe formy stawiania zadań stanowiły treści przesyłane pocztą elektroniczną oraz komunikacja ustna. Raz w tygodniu FPM organizował odprawę rozliczeniowo-zadaniową, w której uczestniczyli dowódcy posterunków, DFPM oraz MP PI HQ. W ciągu tygodnia pracy FPM lub DFPM i Sergeant Major wizytowali poszczególne posterunki, sprawdzali wykonawstwo i uszczegóławiali postawione zadania. Nie stawiano zadań w formie papierowej, chyba że rozkazy i wytyczne wyższych przełożonych wymagały przekazania kopii żołnierzom MP PI, nie prowadzono rozkazu dziennego dowódcy plutonu ani podobnego dziennika rozkazodawczego.

Oprócz wspomnianej powyżej odprawy rozliczeniowo-zadaniowej zadania rozliczano w podobny sposób jak je stawiano, na podstawie meldunków i informacji ustnej oraz za pomocą poczty elektronicznej. Wyjątkiem były sprawy dochodzeniowe – wówczas dokumentacja wytwarzana była w formie papierowej i po zakończeniu postępowania przekazywana do oceny właściwym osobom funkcyjnym UNDOF MP i UNDOF, w pierwszej kolejności do wyznaczonego żołnierza MP PI HQ (tzw. OPS³⁵). Ponadto w MP PI HQ wytwarzano wszelkiego rodzaju meldunki i sprawozdania na potrzeby FPM oraz innych komórek organizacyjnych UNDOF. Należy zaznaczyć, że aby usprawnić system gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji, każdy żołnierz MP PI wyposażony był w notatnik służbowy, który miał obowiązek prowadzić. Notatniki te były okresowo sprawdzane przez wyznaczone przez FPM osoby lub przez niego samego.

Zagrożenia w dowodzeniu

Językiem oficjalnym UNDOF był angielski. W procesie doboru kadry do Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Syrii zwracano uwagę na znajomość tego języka³⁶. Mimo to nie ustrzeżono się przed niedopatrzzeniami w tym zakresie. Część żołnierzy miała duże kłopoty w rozumieniu stawianych im zadań³⁷. Na skutek kłopotów z komunikacją pomiędzy żołnierzami UNDOF, a w szczególności wykonującymi pracę w wielonarodowych komórkach organizacyjnych, w roku 2006 wprowadzono wymóg zdania egzaminu znajomości języka angielskiego dla wszystkich nowo przybyłych do tychże komórek żołnierzy. Wprowadzonym egzaminem był TOEIC Listening

³⁵ Podoficer indyjski (do marca 2006 roku kanadyjski) zajmujący się oceną oraz sprawozdawczością z prowadzonych przez żołnierzy MP PL dochodzeń (postępowań).

³⁶ Tak było w roku 2005 w procesie rekrutacji na stanowisko FPM i pozostałych żołnierzy MP PI. Z uwagi na to, że stanowiska te przewidziano dla żołnierzy ŻW, kwalifikacje organizowała Komenda Główna ŻW. Z przyczyn ochrony informacji służbowych wewnętrzne procedury i sposoby postępowania ŻW nie zostaną przedstawione w tym artykule. Podobnie kwalifikowano pozostałych żołnierzy PKW Syria, a wymóg znajomości języka angielskiego był szczególnie ważny w przypadku oficerów.

³⁷ Pod koniec 2005 roku oraz na początku 2006 doszło do przynajmniej kilku sytuacji, w których dowódca lub szef sztabu UNDOF nie zostali zrozumiani przez żołnierzy UNDOF.

and Reading Test³⁸. Z testu zwolniono osoby pochodzące z krajów, w których językiem urzędowym był angielski, oraz – bez podania przyczyny – żołnierzy austriackich³⁹. Z ówczesnych wytycznych dowódcy UNDOF⁴⁰ wynikało, że jeżeli dany żołnierz nie osiągnie na teście wymaganego poziomu znajomości języka, to UNDOF przedstawi rekomendację do kraju wysyłającego o wymianę tej osoby. Nadmienić trzeba, że osobom poddanym egzaminowi nie przedstawiano minimalnych wymogów punktowych do osiągnięcia w teście.

Wskazane problemy w komunikacji spowodowane nieznaną znajomością języka angielskiego występowały również w MP Pl.

Językowa bariera komunikacyjna była jedynym zagrożeniem w systemie dowodzenia i kierowania stwierdzonym w roku 2006 w UNDOF. Test znajomości języka angielskiego stanowił też jedyną próbę rozwiązania tej sytuacji.

Wnioski

UNDOF Military Police można traktować jako przykład hierarchicznej, wojskowej, wielonarodowej struktury organizacyjnej. Zależności pomiędzy poszczególnymi osobami UNDOF MP wynikają z obejmowanych stanowisk, otrzymywanych zadań, uwarunkowań kulturowych i wpływu otoczenia – zarówno na pluton jako całość, jak i na poszczególne osoby. Wskazany system dowodzenia jest jednoosobowy, oparty na odpowiedzialności FPM zarówno za jakość wykonywanych zadań, jak i postawy poszczególnych żołnierzy. System ten nie jest jednak jednolity, ponieważ otoczenie w postaci między innymi kontyngentów narodowych w istotny sposób wpływa na zakres działania poszczególnych żołnierzy MP Pl. Dowodzenie tak złożoną strukturą oznacza balansowanie pomiędzy jakością realizowanych zadań a troską o prawidłowe funkcjonowanie poszczególnych jej elementów. Innymi słowy – ten dość skromny pododdział wojskowy jest przykładem tego, że na strukturę dowodzenia w znaczący sposób wpływa wielonarodowe środowisko.

Bibliografia

- Ashkenazi P., *Israeli Trucks Cross Into Syria in Annual Apple Invasion*, <https://www.haaretz.com/1.5052454>, [dostęp: 13.04.2021].
- Gale A., Pickering W., *Force Protection*, <http://www.journal.forces.gc.ca/vo8/no2/pick-eng.asp>, [dostęp: 13.04.2021].
- Hudyma P., *Udział wojsk polskich w misjach zagranicznych o charakterze pokojowym i stabilizacyjnym, w latach 1953–2008*, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/2645/1/praca_dr.pdf, [dostęp: 1.09.2020].

³⁸ *Proven, Reliable, Trusted Worldwide. TOEIC Listening and Reading Test, The World's Most Popular English Assessment for the Workplace*, <https://www.etsglobal.org/pl/en/test-type-family/toeic-listening-and-reading-test>, [dostęp: 21.12.2020].

³⁹ W pierwszej edycji testu w pierwszym kwartale 2006 roku wzięli udział wyłącznie żołnierze polscy i hinduscy.

⁴⁰ Wytyczne te przekazano wyłącznie w formie ustnej.

- Lubell M., *Explainer: What is the Significance of the Golan Heights*, <https://www.reuters.com/article/us-usa-israel-golanheights-explaineridUSKCN1R22IR>, [dostęp: 21.12.2020].
- Pluska K., *Komunikacja niewerbalna. Mimika, gesty, dystans, postawy...*, <https://www.kartazynapluska.pl/komunikacja-niewerbalna-mimika-gesty-dystans-postawy/>, [dostęp: 21.12.2020].
- Prof. dr hab. Bogusław Pacek generał dywizji (w stanie spoczynku), <https://orient.uj.edu.pl/institut/struktura/kawip/pacek>, [dostęp: 1.02.2021].
- Profil Edyty Żemły, dziennikarki Onetu, <https://wiadomosci.onet.pl/autorzy/edyta-zemla>, [dostęp: 13.04.2021].
- Proven, Reliable, Trusted Worldwide. TOEIC Listening and Reading Test, The World's Most Popular English Assessment for the Workplace*, <https://www.etsglobal.org/pl/en/test-type-family/toeic-listening-and-reading-test>, [dostęp: 21.12.2020].
- Provost marshal*, <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/provost-marshal>, [dostęp: 13.04.2021].
- Rotacja kolejnej zmiany PKW UNDOF w Syrii*, <http://archiwum2013.mon.gov.pl/pl/artykul/1041.html>, [dostęp: 21.12.2020].
- Siły Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielenia Wojsk na Wzgórzach Golan*, <https://www.wojsko-polskie.pl/undof/>, [dostęp: 21.12.2020].
- Szyller P., *32 Years Polish Military Contingent on the Golan*, „Golan – The UNDOF Journal” 2006, No. 106.
- UNDOF. Siły Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielenia Wojsk na Wzgórzach Golan*, http://www.unic.un.org.pl/misje_pokojowe/undof.php, [dostęp: 21.12.2020].
- Winer S., *Israel to Renew Apple Exports to Syria*, <https://www.timesofisrael.com/israel-to-renew-apple-exports-to-syria/>, [dostęp: 21.12.2020].
- Wojskowy alfabet A for Alfa*, <https://www.znam-angielski.com/alfabet-a-for-alfa.html>, [dostęp: 21.12.2020].

Commanding in a multinational setting – based on a military police platoon of the United Nations Disengagement Observer Force

Abstract

The article describes the command structure of the international military police platoon of UNDOF. It focuses on the chain of command, the transfer of information, and formal and informal relations and dependencies among soldiers from various countries serving in one unit. All information, data, and other systems pertain to 2006 unless indicated otherwise. I have also drawn from my experience serving in the military police units of the United Nations at Golan Heights while preparing this dissertation. The results of description show that the command structure is significantly influenced by a multinational environment.

Słowa kluczowe: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Żandarmeria Wojskowa, Siły Zbrojne, Wzgórze Golan, Siły Pokojowe, Wojsko Polskie, Izrael, Syria, Polska, dowodzenie, kierowanie, pluton, Force Provost Marshal, FPM, Szef Policji Wojskowej, United Nations Disengagement Observer Force, UNDOF, Siły Narodów Zjednoczonych do spraw nadzoru rozdzielenia wojsk na Wzgórzach Golan

Key words: United Nations, Military Police, Armed Forces, Golan Heights, Peacekeepers, Armed Forces of the Republic of Poland, Israel, Syria, Poland, Command, Platoon, Force Provost Marshal, FPM, United Nations Disengagement Observer Force, UNDOF

Jan Witkowski

Mjr rez. mgr inż., jest byłym żołnierzem zawodowym. Większą część służby pełnił w strukturach Żandarmerii Wojskowej, był między innymi dowódcą plutonu, kompanii, negocjatorem sytuacji kryzysowych, komendantem Placówki ŻW w Bielsku-Białej, szefem wydziału i szefem sztabu Oddziału Żandarmerii Wojskowej w Krakowie. Zajmował się również pracą o charakterze niejawnym, związaną z wykrywaniem przestępczości w Siłach Zbrojnych. Jako przedstawiciel Oddziału ŻW w Krakowie był członkiem Małopolskiej Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego oraz innych organów podnoszących bezpieczeństwo publiczne. Jest weteranem misji zagranicznych w Iraku i Syrii. W roku 2006 pełnił służbę jako UNDOF Provost Marshal na Wzgórzach Golan. Obecnie jest wykładowcą przedmiotów związanych z zarządzaniem w krakowskiej filii Społecznej Akademii Nauk w Łodzi oraz jako były sportowiec (judoka w klubach sportowych MKS Jordan Kraków, TS Wisła Kraków, WKS Śląsk Wrocław) prowadzi zajęcia sportowe dla dzieci i dorosłych w klubie sportowym UKS Judo Kraków. E-mail: janwitkowski79@gmail.com; jwitkowski@san.edu.pl